

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Hendrik Verheeslaan 40,
5283 CV Boxtel.

Datum: 30-10-2018

Voorwoord

Per jaar worden meer dan 100.000 kinderen blootgesteld aan een vorm van kindermishandeling. In 2012 is er ruim 65.000 keer contact opgenomen met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) door mensen die in hun omgeving kindermishandeling vermoedden. Iets minder dan een derde van de meldingen in 2012 leidde tot een onderzoek door Jeugdzorg.

De genoemde cijfers tonen aan dat er vanuit vele organisaties continu uitgebreide aandacht voor dit probleem nodig is. Dat geldt zeker ook voor preventie en signalering in een vroeg stadium. School is bij uitstek de plaats waar (een vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling gesignaleerd kan worden. Leerkrachten brengen veel tijd met de kinderen door, hebben een vertrouwensrelatie met hen opgebouwd en kunnen een belangrijke signaalfunctie vervullen.

Dit protocol is geschreven voor educatief centrum de Vorsenpoel. In dit protocol wordt niet alleen beschreven welke vormen en signalen er zijn, maar ook welke stappen je dient te ondernemen en met welke hulpinstanties je contact kunt opnemen.

Het doel van het stappenplan is om medewerkers te ondersteunen bij het moment van het signaleren tot het eventueel doen van een melding. De taak van de school met betrekking tot kindermishandeling en huiselijk geweld, waarbij de oorzaak buiten de school ligt, is het signaleren en het aankaarten ervan bij de verantwoordelijke instanties. De school is niet verantwoordelijk voor de verandering van de situatie of voor de hulpverlening.

We hopen dat dit protocol, mocht het onverhoopt nodig zijn, leerkrachten en andere betrokkenen kan helpen in het omgaan met huiselijk geweld en kindermishandeling en de stappen die daarin genomen moeten worden.

In schooljaar 2018-2019 is dit protocol aangepast n.a.v. invoering van de AVG per 25 mei 2018 en ter voorbereiding op het Besluit verplichte meldcode per 1 januari 2019.

Silvo Steenkamer
Directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Huiselijk geweld en kindermishandeling.....	4
Stappenplan	5
Bijlagen:	
Bijlage 1: Signalenlijst huiselijk geweld / kindermishandeling	8
Bijlage 2: Observatieformulier	10
Bijlage 3: Sociale kaart.....	11

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Huiselijk Geweld

Onder huiselijk geweld wordt het volgende verstaan:

'Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit. Onderscheid wordt gemaakt tussen geestelijk en lichamelijk geweld (waaronder seksueel geweld)'.

In dit protocol gaat het om huiselijk geweld, waarbij kinderen en jongeren betrokken zijn. Dit betekent, dat de meest voorkomende signalen betrekking zullen hebben op het getuige zijn van geweld en het slachtoffer zijn van kindermishandeling. Kinderen die opgroeien in een gewelddadig gezin voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen, willen tussenbeide springen en kunnen daardoor ernstige psychische schade oplopen. Naast het getuige zijn van geweld in de thuissituatie kunnen kinderen ook zelf het slachtoffer zijn van het geweld. De volgende vormen van mishandeling worden kort toegelicht.

Vormen van mishandeling:

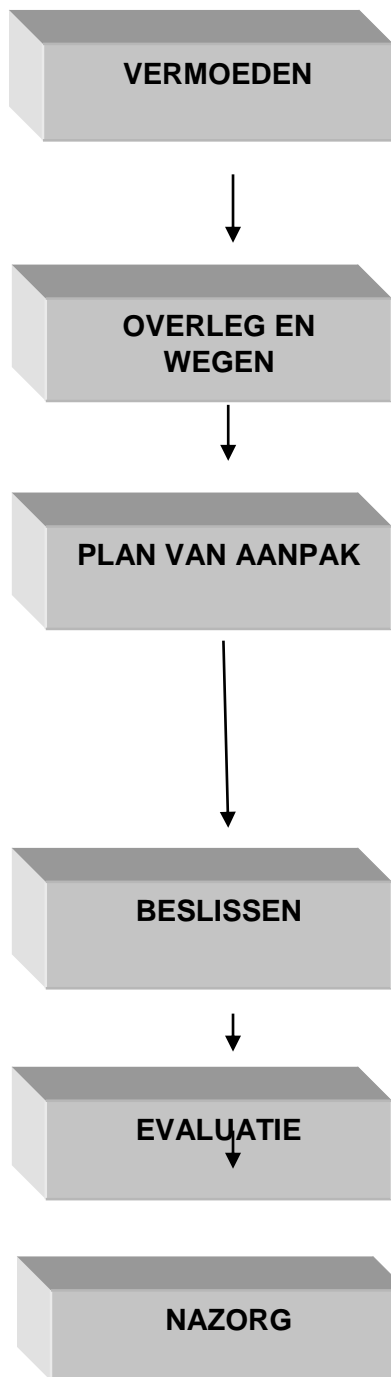
- **lichamelijke mishandeling:**
het kind wordt geslagen, geschopt, geknepen, gebrand en dergelijke;
- **psychische mishandeling:**
het kind wordt afgewezen, geterroriseerd, aangezet tot afwijkend en/of anti-sociaal gedrag, gepest, getreiterd, gekleineerd; aan het kind worden extreem hoge eisen gesteld, een juiste vorm van onderwijs wordt onthouden;
- **seksuele mishandeling:**
het kind wordt gedwongen seksuele handelingen te ondergaan, seksuele handelingen uit te voeren, getuige te zijn van seksuele handelingen van anderen of wordt gedwongen te kijken naar pornografisch materiaal;
- **lichamelijke verwaarlozing:**
het kind wordt (medische) verzorging en/of veiligheid onthouden, het kind krijgt onvoldoende voedsel en kleding;
- **psychische verwaarlozing:**
het kind wordt geestelijk verwaarloosd, geïsoleerd, genegeerd; koestering wordt onthouden en er is nooit aandacht of tijd voor het kind.

Vaak komen verschillende vormen van mishandeling tegelijkertijd voor.

Kindermishandeling is:

- elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard,
- die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief, opdringen
- waardoor ernstige schade wordt of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychische letsel. Hieronder vallen ook verwaarlozing en onthouden van essentiële hulp, medische zorg en onderwijs.

Stappenplan bij een vermoeden van huiselijk geweld/kindermishandeling

Fase 1: de leerkracht heeft een vermoeden

1. observeren
2. onderzoek naar onderbouwing
3. delen van de zorg

Fase 2: de leerkracht bespreekt zijn onderbouwde vermoeden in een overleggroep en er wordt al dan niet actie ondernomen

1. bespreken informatie
2. (eventueel) extra gegevens
3. plan van aanpak

Fase 3: het uitvoeren van het gemaakte plan van aanpak

(mogelijke stappen)

1. consulteren AMK
2. praten met de ouders
3. onderzoek jeugdarts
4. huisbezoek
5. bespreken van de resultaten
6. conclusie
7. communicatie met ouders

Fase 4: beslissing

1. hulp op gang brengen
2. melding doen

Fase 5: evalueren

1. de overleggroep evalueert en stelt zo nodig bij

Fase 6: nazorg

1. blijf het kind volgen
2. eventueel overleggroep bijeenroepen

Toelichting stappenplan

Fase 1: de leerkracht heeft een vermoeden

1. Bij het invullen van de observatielijst kun je gebruik maken van de signalenlijst huiselijk geweld/kindermishandeling. Dit zijn werkaantekeningen en hoeven niet in het dossier van het kind te worden opgenomen. Vermeld geen eigen naam of initialen van het kind.
2. Neem het dossier van het kind door en zet de feiten kort op papier.
3. Bespreek je zorg met een collega die het kind kent, bijvoorbeeld je duo-partner, de voorgaande leerkracht, een onderwijsassistent of OOP-er.
4. Op dit moment mag je eventueel al (anoniem) contact opnemen met veilig thuis ter consultatie. Dit mag echter ook bij fase 3.

Het is goed om op dit moment in gesprek te gaan met ouders. Tijdens dit gesprek deel je je zorgen met ouders. Beperk je tot de feiten.

Fase 2: de leerkracht bespreekt zijn onderbouwde vermoeden in een overleggroep

In deze overleggroep zitten, naast de leerkracht en een PMM-er, waar mogelijk leden van de CVB. Dit zijn SMW, IB, orthopedagoog, directie, schoolarts.

De IB-er is verantwoordelijk voor de coördinatie en de voortgang.

Fase 3: uitvoeren van het gemaakte plan van aanpak

Onderstaande stappen zijn afhankelijk van de casus en hoeven niet altijd allemaal uitgevoerd te worden.

1. Het AMK of Veilig Thuis kan advies geven over de te nemen stappen. Het advies van het AMK/Veilig Thuis wordt besproken in de overleggroep.
2. Bekijk binnen de overleggroep wie het beste in gesprek kan gaan met ouders. Voer dit gesprek nooit alleen.
3. De schoolarts kan een kind oproepen voor onderzoek en bespreekt de resultaten met de overleggroep voor zover ze betrekking hebben op het vermoeden van huiselijk geweld/kindermishandeling.
4. Bekijk indien nodig binnen de overleggroep wie het beste op huisbezoek kan gaan.
5. Belangrijk is om alle resultaten voortkomende uit het plan van aanpak te bespreken in de overleggroep.
6. Gezamenlijk trek je een conclusie.
vermoeden ongegrond → dossier sluiten, evalueren en eventueel nazorg.
twijfel → extra observatieperiode
vermoeden gegrond → door naar fase 4
7. Belangrijk is dat je ouders informeert over de conclusie en de daaruit voortvloeiende stappen.

Fase 4: beslissen

1. Als de ouders het probleem onderkennen en mee willen werken aan verandering van de situatie, kan de overleggroep adviezen geven en doorverwijzen naar instanties voor hulpverlening.
2. Als het vermoeden gegrond is en de zorg over het kind blijft bestaan, doe je een melding bij het AMK. Bespreek in de overleggroep wie de melding doet. Na de melding ligt de verantwoordelijkheid bij het AMK. De melder wordt op de hoogte gehouden van het proces.

Uitsluitend in crisissituatie/levensbedreigende situatie voor het kind mag je melding doen bij de politie.

Fase 5: evalueren

De overleggroep evalueert datgene wat er gebeurd is en de procedures die gevolgd zijn. Zo nodig wordt de zaak doorgesproken met andere betrokkenen. Indien nodig worden verbeteringen aangebracht in afspraken of procedures. Besluit welke informatie wordt opgenomen in het leerlingdossier. Bedenk dat ouders altijd recht hebben op inzage in het dossier van hun kind.

Fase 6: nazorg

Belangrijk is dat er nazorg is voor het kind en de ouders, maar zeker ook voor de betrokken leerkracht en de overleggroep.

Algemene opmerkingen:

- Gedurende het gehele proces mag je het AMK of veilig Thuis anoniem om advies vragen.
- De taak van de school m.b.t. huiselijk geweld/kindermishandeling is het signaleren en aankaarten ervan bij ouders en verantwoordelijke instanties. De school is niet verantwoordelijk voor verandering in de situatie of voor hulpverlening.
- Persoonlijke aantekeningen blijven anoniem en zodra het mogelijk is worden deze vernietigd.
- Vermeld nooit naam of initialen op de persoonlijke aantekeningen.
- De genoemde punten in het stappenplan zijn richtlijnen, het is afhankelijk van de situatie welke stappen genomen worden.

Bijlage 1: Signalenlijst huiselijk geweld/ kindermishandeling (4-12 jaar)

Voorwoord

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling en huiselijk geweld (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

1. Lichamelijke signalen

- wit gezicht (slaaptekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- blauwe plekken, schaafplekken, brandwonden, gebroken ledematen
- slecht verzorgd er uit zien
- geslachtsziekte
- jeuk of infectie bij vagina en anus
- urineweginfecties
- vermageren of dikker worden
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- niet zindelijk (urine/ontlasting)
- zwangerschap
- lichamenlijk letsel
- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling

2. Gedragssignalen

- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aanraking
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer, agressief)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over dood willen, suïcidepoging)
- geheugen en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties
- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd ("verleiden") gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen

Meldcode huiselijk geweld/kindermishandeling

- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting
- verslaving aan alcohol of drugs

3. Kenmerken ouders/gezin

- ouder troost kind niet bij huilen
- ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')
- ouder komt afspraken niet na
- kind opeens van school halen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- 'multi-problem' gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

- agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige jongeren, m.n. jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan), agressie naar medeleerlingen, leeftijdgenoten, agressie en wreedheid naar dieren
- alcohol- of drugsgebruik
- opstandigheid, angst, depressie
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid, verlegenheid
- gebrek aan energie voor schoolactiviteiten
- zichzelf beschuldigen
- suïcidaliteit
- sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
- gebrek aan sociale vaardigheden
- vaak wordt de verkeerde diagnose ADHD gesteld

Bijlage 2: Observatieformulier

Vragen over 'opvallend gedrag van een leerling'

1. Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?
2. Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd?
3. Het opvallende gedrag bestaat uit (zie ook signalenlijst, bijlage 2):
4. Hoe is de verhouding tot de medeleerlingen?
5. Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind, zoals kleding en dergelijke?
6. Hoe is de verhouding tot vrouwelijke/mannelijke leerkrachten?
7. Hoe is het contact tussen de school en de ouders?
8. Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden.
9. Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?
10. Zijn er opvallende veranderingen in de schoolresultaten?

Volgens de Wet op Persoonsregistraties hebben ouders het recht op inzage en correctie in het dossier van hun kind. Daarom dienen gegevens in het dossier zorgvuldig en zo objectief mogelijk te worden beschreven. Persoonlijke werkaantekeningen zijn geen onderdeel van het dossier en niet ter inzage voor ouders. Het is daarom belangrijk zeer zorgvuldig om te gaan met deze werkaantekeningen. Zet deze niet op naam. Vernietig ze zodra het mogelijk is.

Sociale kaart:

AMK Algemeen Meldpunt Kindermishandeling

Meldcode huiselijk geweld/kindermishandeling

Bureau Jeugdzorg

Centrum voor Jeugd en Gezin

GGD

Lisette Brux

Herlaarhof

MEE Den Bosch

Kindertelefoon

Schoolbegeleidingsdienst

Politie, afdeling Jeugd en zeden

Raad voor Kinderbescherming

Steunpunt Huiselijk Geweld

Leerplichtambtenaar